

Biologiskt avfall från livsmedelsbutiker – faktorer för returer till grossist

Deluppdrag inom uppdraget för avfallsstatistikproduktion
till Waste Statistics Regulation – WStatR 2008

Åsa Stenmarck, IVL

På uppdrag av Naturvårdsverket

Publicering: www.smed.se

Utgivare: Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut

Adress: 601 76 Norrköping

Startår: 2006

ISSN: 1653-8102

SMED utgör en förkortning för Svenska MiljöEmissionsData, som är ett samarbete mellan IVL, SCB, SLU och SMHI. Samarbetet inom SMED inleddes 2001 med syftet att långsiktigt samla och utveckla den svenska kompetensen inom emissionsstatistik kopplat till åtgärdsarbete inom olika områden, bland annat som ett svar på Naturvårdsverkets behov av expertstöd för Sveriges internationella rapportering avseende utsläpp till luft och vatten, avfall samt farliga ämnen. Målsättningen med SMED-samarbetet är främst att utveckla och driva nationella emissionsdatabaser, och att tillhandahålla olika tjänster relaterade till dessa för nationella, regionala och lokala myndigheter, luft- och vattenvårdsförbund, näringsliv m fl. Mer information finns på SMEDs hemsida www.smed.se.

:

Förord

Avfall Sverige har i en rapport (RVF-rapport 2006:07) redovisat framtagna avfallsfaktorer för matavfall från restauranger, storkök och butiker. I dessa faktorer ingår inte det avfall som går i retur från butiker till grossist eller leverantör. Enligt författarna skulle det kunna röra sig om betydande mängder.

Inom ramen för WStatR 2008- Statistikproduktionsprojektet har försök gjorts att kartlägga dessa mängder och om möjligt utveckla en avfallsfaktor. Rapporten behandlar endast returer. För biologiskt avfall som slängs med det vanliga avfallet kommer Avfall Sveriges nyckeltal att användas.

Jag vill tacka alla som har bidragit med uppgifter.

Innehåll

FÖRORD	3
INNEHÅLL	4
SAMMANFATTNING	5
SUMMARY	6
BAKGRUND	7
ARBETSGÅNG	8
ICA	8
COOP	8
Axfood	8
Vi-butikerna	9
BergendahlsGruppen AB	9
KOPPLING TILL LIVSMEDELSINDUSTRIN	10
Annan möjlig metodik	10
FAKTORFÖRSLAG	11
Uppräkning Sverige totalt	11
Kvalité	11
SLUTSATSER	12
REFERENSER	13

Sammanfattning

Arbetet har genomförts genom kontakter med de stora livsmedelskedjorna och deras grossister. Tyvärr har det visat sig svårt att få fram dessa uppgifter. I många fall tar butiken själv ansvar för allt avfall /returer och då har man ingen uppfattning centralt om mängder etc. Då det har bedömts som en orimlig uppgift att ringa runt till en tillräckligt stor mängd butiker för att få ett bra underlag grundar sig slutsatserna på de underlag som gått att få fram via de centrala organisationerna.

Det har visat sig att mejerivaror (mjölk, fil och till viss del yoghurt samt en del annat) och bröd är det som är vanligast som retur. Dessa varor skickas tillbaka till den tillverkande industrin där de returnerade varorna (avfallet) genomgår samma behandling som avfallet som kommer direkt från industrin (mycket används som djurfoder). Till livsmedelsindustrin skickas det ut enkäter (inom Industriavfallsundersökningen) och många av dem som har svarat har inkluderat returmängderna i sina svar. SMED föreslår därför (och med stöd i det faktum att avfall som regel ses som uppkommet i den bransch som överlämnar det till avfallssystemet) att detta avfall ska ses som uppkommet i livsmedelsindustrin.

Endast en grossist har kunnat leverera data om andra returer. Dessa data ligger till grund för en faktor om $0.0226 * 10^{-6}$ ton returer per kr i omsättning. Vilket för Sverige totalt skulle ge en mängd på 4106 ton returer för 2006.

Den faktor som räknats fram har tagits från säker källa, men kan eventuellt ifrågasättas kvalitetsmässigt med tanke på att den baseras på svar från endast en av de fem stora grossisterna.

Summary

The work has been implemented by taking contact with the big foodstuff chains and their wholesalers. Unfortunately, it has been difficult to get access to this information. In many cases, the food store alone takes responsibilities for all wastes /returns with the effect that the central organisation has no control over these figures. Since it has been considered an unreasonable task to contact a sufficient amount of shops the conclusions are based on the facts from the central organisations.

The dairy products (milk, yogurt and other) and bread are the most common products to be returned. These are returned directly to the producing industry where the products are sent along with wastes directly from the industry to the same type of treatment/use (a lot is used as animal feeds). Surveys are sent to the food industry (within the project NACE CD) and many of those that have replied have included these quantities in their replies. SMED therefore suggests, (supported by the fact that waste, as a rule, is to be seen as generated in the sector that submits it to the waste system) that this waste will be considered as generated in the food industry.

Only one wholesaler has been able to deliver data about other returns. These figures can be used to calculate a factor for other returns; $0.0226 \cdot 10^{-6}$ tonnes returns per SEK in turnover. For Sweden, this would in total amount to 4106 tonnes returns for 2006.

The factor calculated for the returns comes from trustful sources, but could be doubtful from a quality point of view since it has been based on an answer from only one of the five large wholesalers.

Bakgrund

Avfall Sverige har i en rapport (RVF-rapport 2006:07) redovisat framtagna avfallsfaktorer för matavfall från restauranger, storkök och butiker. I dessa faktorer ingår inte det avfall som går i retur från butiker till grossist eller leverantör. Enligt författarna skulle det kunna röra sig om betydande mängder.

Inom ramen för WStatR 2008- Statistikproduktionsprojektet har försök gjorts att kartlägga dessa mängder och om möjligt utveckla en avfallsfaktor. Rapporten behandlar endast returer av biologiskt avfall. För biologiskt avfall som slängs med det vanliga avfallet kommer Avfall Sveriges nyckeltal att användas.

Arbetsgång

För att ta reda på mängden returer togs kontakt med Helen Arrenfält på Svensk dagligvaruhandel. Enligt Helen täcker de fem stora aktörerna (Coop, ICA, Axfood, Vi-butikerna och Bergendahlsgruppen) över 90% av marknaden.

Kontakt har därför tagits med respektive aktör:

ICA

Enligt Staffan Hamarin på ICA går alla mejerivaror och bröd i direkta flöden mellan leverantör och butik och ICA-centralt är aldrig inblandat. Vad gäller felmärkta varor (t ex fel på innehållsförteckningen) går dessa varor via ICA tillbaka till tillverkaren. Vad som händer med det då vet inte Staffan, det troliga är att så mycket som möjligt märks om och skickas ut igen.

COOP

Per Baumann på COOP uppger att det endast är bröd som leverantörerna tar tillbaka (återtag av annat kan förekomma,, men det är vid direkta fel och inte särskilt vanligt).

Det är endast möjligt att ta fram uppgifter om värdet. Under 2006 var svinnet på bröd 8% av försäljningen eller ca 68 miljoner kr. Detta skulle enligt leverantörerna vara något högre än konkurrenterna som ligger på 7%. Det finns ingen uppgift om vad detta kan motsvara i ton bröd. Brödet som går i retur blir inte avfall utan skorpmjöl eller säljs som foder.

Axfood

Axfood (Hemköp och Willys) har svarat via Johnny Rentner på Dagab. I tabellen nedan visas de returer som Dagab återtagit 070101 – 070930 (alltså inte på helår) och som är att räknas som avfall, totalt ca 304 ton. Omsättningen för samma tid uppgår till 13 428 milj kr. Förhållandet mellan omsättning och ton avfall motsvarar då $0.0226 * 10^{-6}$ ton returer per kr i omsättning.

Hemtagna varor från kunder till Dagab AB och Axfood Närlivs AB per reklamationskod under perioden 070101-070930

Rekl kod	Rekl.kod benämning	Hemtagna varor till Nettoförspris:	Antal kolli hemtagna:	Hemtagen vikt kg:
C	Temperaturfel	-762 187	-3 829	-25 793
D	Defekta varor, produktlarm	-3 490 881	-24 125	-174 370
K	Kross	-1 071 212	-5 737	-79 980
T	Transportskadat gods	-69 076	-422	-2 868
U	Datumfel	-962 223	-3 859	-20 851
Total				-303 862

Vi-butikerna

Vi-butikerna är en handlarägd livsmedelskedja. Centralt kunde man inte svara på frågan om returer, men hänvisade till tre olika butiker.

- VI Daglivs; skickar tillbaka bröd och mejerivaror, men de har inga uppgifter om hur mycket.
- Sabis HK; Enligt Kent Wilhelmsson är det enda som går tillbaka till leverantör bröd och mängden är väldigt varierande. En mycket grov uppskattning är att det ligger på i snitt mellan 30-50 kg per vecka.
- Vinn Stormarknad; Enligt Magnus Holm (butikschef) är det inte mycket som går tillbaka, det mesta slängs med de ”vanliga” soporna som SITA hämtar. Felleveranser går tillbaka till leverantören (Bergendahls) 2-5 kollin per vecka med en snittvikt på 7 kg (allt ifrån potatismos till konserver till pasta). Oklart om det skickas ut igen från leverantören.

BergendahlsGruppen AB

Bergendahls är både grossister och äger ett antal butiker. Enligt Annica Hansson-Borg jobbar man med att butikerna ska ta hand om allt avfall själva för att slippa transporter med returer. Färskvaror går direkt från leverantör till grossist och eventuella returer går då samma väg.

Enligt Urban Nilsson kasserades 29 ton matvaror (inklusive emballage) från huvudkontoret 2006. Det var varor som skulle ha gått till butik men som inte skickats pga trasiga förpackningar eller utgången datum.

Koppling till livsmedelsindustrin

Mycket av returerna består enligt uppgifter, (även från dem som inte har faktiska siffror), av mejerivaror (mjölk, fil etc) och bröd. Detta går tillbaka till leverantören, som återfinns i livsmedelsindustrin. Det uppstår alltså en fråga om var avfallet kan antas uppkomma: i tjänstesektorn (handeln) eller i industrin.

I delundersökningen för NACE C och D görs en enkätundersökning till livsmedelsindustrin. I enkäten som gått ut finns möjlighet att fylla i uppgifter separat om emottaget avfall utifrån. Det är fyra svarande (av 120) som har gjort detta. En rundringning till några av dem [markerade med * i referenslistan] som har svarat på enkäten (utan att fylla i uppgifter om emottaget avfall) visar att de svarat med returerna inkluderat i sina egna uppgifter. Eftersom det är ett väl inkört system och avfallet från olika källor (kan vara kassationer direkt från fabrik eller retur) tar samma väg ut (oftast till foder eller till biologisk behandling) så särskiljer man inte på mängderna.

Med stöd i det faktum att avfall ska anses som uppkommet i den sektor som lämnar det till avfallssystemet och med anledning av ovanstående så förslår SMED att vi antar att returerna av mejerivaror och bröd är avfall som inte uppkommer i handeln utan i industrin. En konsekvens av detta är att industriavfallsundersökningen i år får lägga till de data som de fyra uppgiftslämnarna fyllt i som uppkommet utanför verksamheten. Metodiken är diskuterad med delprojektledaren för industrin (Per Edborg) och han kommer att göra på detta sätt.

Annan möjlig metodik

Det skulle vara möjligt att ringa runt till samtliga mejerier/ returstationer för bröd och få uppgifter om returerna från butik för att på så sätt få en totalsiffra på returnerade mejerivaror och bröd. Det är dock inte möjligt att ta reda på vilka butiker som returnerat avfallet, och därmed kan avfallsmängderna inte sättas i relation till omsättning alternativt personalavtal. Metoden är alltså inte genomförbar.

De fyra som fyllt i uppgifter om emottaget avfall uppger att allt det avfallet är emottaget från butiker [markerade * i referenslistan]. En möjlighet hade kunnat vara att för dessa ställen spåra vilka butiker det är som har lämnat returerna och ta reda på deras omsättning/ antal anställda. Det är dock, enligt kontakterna, inte möjligt att spåra returerna på detta sätt.

Faktorförslag

Dagabs siffror ger en faktor på $0.0226 * 10^{-6}$ ton retur per kr i omsättning.

I Dagabs data ingår färskvaror (Kött, Fläsk, Chark, Ost, Mejeri (del av sortiment) och kylkonserver), kolonial- och specialvaror. Inget bröd levereras. Det betyder att siffran skulle kunna antas gälla som en faktor för retur utom mejeri och bröd.

Uppräkning Sverige totalt

I Sverige omsattes år 2006 totalt 181 697 miljoner SEK i de branscher där vi antagit att livsmedelsförsäljning förekommer. Se tabell nedan.

HELÅR 2006	INRIKES OMSÄTTNING I MILJ SEK EXKL MOMS
52111 Varuhus stormarknader, mest livsmedel, drycker	32 291
52112 Livsmedelsbutiker med brett sortiment	140 618
52129 Övriga butiker med brett sortiment	5 618
5221 Frukt- och grönsaksaffärer	683
5222 Kött- och charkuteriaffärer	457
5223 Fiskaffärer	1 041
52241 Brödbutiker	989
summa	181 697

Källa; SCB, NA/NS Mervärdesskattestatistik

Omräkning från omsättning till retur med hjälp av faktorn ger; $0.0226 * 10^{-6} * 181697 * 10^6 = 4106$ ton retur.

Kvalité

Dagab har tagit sina uppgifter från sitt ekonomiska system, vilket i viss mån tyder på att data är väl underbyggd. En jämförelse mellan Dagabs omsättning 2006 - 20572 miljoner SEK och totalomsättning för livsmedelshandeln på 181697 miljoner SEK visar att Dagab täcker ca 11 % av marknaden. Vilket gör att det är relativt osäkert att göra en uppräknings mha den framtagna faktorn. Att den dessutom endast är baserad på en enda källa gör också att osäkerheten blir större. SMED rekommenderar att faktorn används med viss eftertanke.

Slutsatser

SMED rekommenderar att returer av mejerivaror och bröd är avfall som inte uppkommer i handeln utan i industrin. Rekommendationen baseras på det faktum att avfall ska anses som uppkommet i den sektor som lämnar det till avfallssystemet och med anledning av att industrierna redan inkluderar det i sina avfallsmängder.

En framräknad faktor för andra returer är $0.0226 * 10^{-6}$ ton returer per kr i omsättning. Vilket uppräknat med den totala omsättningen för faktorn ger 4106 ton returer. Faktorn är dock grundad endast på uppgifter från en aktör på marknaden och bör användas med viss försiktighet.

SMED konstaterar också att flera av kontakterna säger att det mesta av det biologiska avfallet tas omhand av butiken själv, dvs går i samma system som butikens andra avfall. Därför rekommenderar SMED att en fördjupning i biologiskt avfall från tjänstesektorn snarare ska riktas emot att förbättra de faktorer Avfall Sverige har tagit fram.

Referenser

Helen Arrenfält på Svensk dagligvaruhandel; 08 762 78 07
ICA; Marie Winslow-Andersson; marie.winslow-andersson@ica.se
ICA; Staffan Hamarin; 070 647 66 52
COOP; Per Baumann; 08 743 15 08
Axfood (Hemköp och Willys); Pethra Lundh, 08 553 990 00, Svar via Johnny
Rentner och Magnus Palm på Dagab.
Vi – butikerna; Mona Laurman-Orheden, 08 522 412 42.
VI Daglivs; 08 6925670,
Sabis HK; Kent Wilhelmson; 070 6739872
Vinn Stormarknad; Magnus Holm; 08 6237660
BergendahlsGruppen AB; Annica Hansson-Borg; 070 3229190 och Urban Nilsson
*Pågen; Kristina Warholm; 031 89 86 07
*Arla foods Götene; Kent Johansson; 0511 345 151
*Arla foods Jönköping; Mikael Andersson; 036 181 518
*Fazer Bageri, Lidköping, Kerstin Andersson; 0510 82965
*Skånemejerier, Malmö, Fredrik Javensköld; 040 142856 och Göran Tall
Arla Foods Linköping, Pia Lindström; 013 240623
Lantmännen Färsbröd, Eskilstuna, Momcilo Vukasinovic; 016 161327
Sydöstbageriet, Kristianstad, Tom B istället; 044 7806103
NA/NS Mervärdesskattestatistik Markus Thorsteinsen; 019 17 60 82